

Nr 29.

Ankom till riksdagens kansli den 19 februari 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. fl. jämte en i ämnet väckt motion.

(3:e avd.)

I propositionen nr 4 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1946, föreslagit riksdagen att dels besluta, att kristillägg må under budgetåret 1946/47 utgå enligt av departementschefen angivna grunder, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet, dels ock besluta, att utgifterna för kristillägg skola bestridas i av departementschefen närmare angiven ordning.

Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 180 beslöt 1944 års riksdag (skr. nr 188), att kristillägg till statliga befattningshavare och pensionärer m. fl. under tiden från och med andra kvartalet 1944 till och med första kvartalet 1945 skulle utgå med 16 procent, så länge levnadskostnadsindex uppgick till talet 152 eller däröver men understeg 160. Vid en *stegring* av index till eller över 160 skulle ett ytterligare tillägg på 5 procent utgå. Detta skulle sedermera kvarstå, så länge index höll sig över 152. Till skillnad från kristillägget i övrigt — vilket, liksom tidigare, skulle beräknas på samma underlag som det rörliga tillägget, alltså på ett lönebelopp av högst 900 kronor och ett pensionsbelopp av högst 500 kronor för månad — skulle tillägget å 5 procent icke utgå i förhållande till högre lönebelopp än 500 kronor för månad. Vid en *nedgång* av levnadskostnaderna under 152 skulle det 16-procentiga kristillägget kvarstå oförändrat, tills index sjunkit till talet 140, då en omprövning av kristilläggen skulle äga rum. Den ändring av kristilläggen, som omprövningen kunde föranleda, förutsattes skola vinna tillämpning från det kvartalsskifte, då index nådde denna gräns.

För att tillgodose önskemålet om full indexmässig överensstämmelse med de regler, som avtalats på den allmänna arbetsmarknaden, där de rörliga tilläggen reglerats med utgångspunkt från 1914 års levnadskostnadsserie, skulle tillika vissa kompletterande föreskrifter gälla.

Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 252 beslöt 1945 års riksdag (skr. nr 165), att de av 1944 års riksdag beslutade kristilläggsgrunderna

skulle vinna tillämpning även under tiden från och med andra kvartalet 1945 till och med andra kvartalet 1946.

Bestämmelser rörande kristillägg för tiden 1 april—31 december 1945 ha med stöd av 1945 års riksdags beslut utfärdats genom kungörelserna den 27 april 1945, nr 137, den 20 juli 1945, nr 563, och den 19 oktober 1945, nr 676.

Under den nyss angivna delen av nu gällande regleringsperiod ha levnads-kostnaderna hållit sig praktiskt taget oförändrade; indextalet i 1935 års serie stod i periodens början vid talet 155, sjönk den 1 juli 1945 till 154 och steg sedan den 1 oktober samma år till 155. Kristilläggen ha sålunda under perioden utgått oförändrade efter 16 procent.

Departementschefen har anfört följande.

Jag har tidigare denna dag framlagt förslag till proposition angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. I detta förslag förutsättes, bland annat, att kristillägg under budgetåret 1946/47 skall utgå enligt oförändrade grunder. Jag förordar nu, att förslag avlåtes till riksdagen, att gällande kristilläggsgrunder skola vinna fortsatt tillämpning under nämnda budgetår beträffande såväl befattningshavare som pensionärer.

I fråga om kristilläggens bestridande torde följande böra gälla. För affärsverken torde kristilläggen liksom under innevarande budgetår få bestridas från de medel, av vilka dessas utgifter i övrigt bestridas. Vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt samt för stuteriväsendet och luftfartsfonden torde kristilläggskostnaderna böra bestridas från särskilda poster i respektive verks och inrättnings stater. För präster samt prästerliga tjänste- och familjepensionärer torde vederbörliga kristillägg utgå ur kyrkofonden jämlikt lagen den 23 november 1934 (nr 544) om dyrtidstillägg åt präster. Beträffande lärare vid folkhögskola åligger det vederbörande huvudman att bestrida utgifterna för kristillägg mot åtnjutande av statsbidrag enligt kungörelsen den 5 september 1942, nr 801. I övrigt torde kristilläggen liksom hittills böra utgå från särskilt anvisade anslag under de olika huvudtitlarna. Förslag om dessa anslag framställas av vederbörande departementschefer vid anmälan av huvudtitlarna i årets statsverksproposition.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *K. E. Hansson* i Skediga väckt motion (II: 93), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av grunderna för kristillägg åt statens befattningshavare, att kristillägg icke må utgå på högre lön eller del av lön än 500 kronor för månad räknat.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag innebär oförändrade grunder för kristillägg under nästa regleringsperiod och motionären har i år återkommit med sitt förra året framställda yrkande om sänkning av det månatliga lönebelopp, å vilket kristillägg må beräknas, från 900 kronor till 500 kronor.

Utskottet vill i anledning av motionen erinra om riksdagens år 1942 (skr. nr 148) gjorda uttalande, att en sänkning av kristilläggsunderlagets maximital belopp borde övervägas. En dylik åtgärd finge dock enligt riksdagens mening icke givas den innebörden, att minskning inträdde i utgående löneför-

måner. I anledning av ett av Kungl. Maj:t därefter framlagt förslag beslöt 1943 års riksdag, att det ytterligare kristillägg å fem procent, som skulle utgå vid indexläget 160, icke skulle beräknas å högre lönebelopp än 500 kronor för månad. Nämnade beslut erhöll förlängd giltighet vid 1944 och 1945 års riksdagar.

I anledning av det förra året framställda motionsyrkandet av samma innebörd som det nu ifrågavarande uttalade utskottet, att utskottet delade motionärens uppfattning såtillvida, att grunderna för kristilläggen icke vore fullt tillfredsställande. 1942 års riksdags uttalande i ämnet finge anses innebära ett medgivande i denna riktning och det vid 1944 års riksdag under höstsessionen meddelade beslutet angående vissa provisoriska löneförbättringar kunde betraktas såsom en åtgärd till motverkande av vissa orättvisor, som vore förbundna med det sätt, varpå kristilläggens belopp bestämdes. Med hänsyn till 1942 års riksdags uttalande i ämnet samt 1943 och 1944 års riksdagars beslut ansåg sig utskottet icke kunna förorda en sänkning av maximiunderlaget för redan utgående kristillägg.

I annat sammanhang tillstyrker utskottet en provisorisk lönetilläggsreglering för statliga befattningshavare, omfattande hela löneskalan med belopp, avpassade så att löneskillnaderna minskas, ej blott såvitt angår dyrortsgraderingen utan även på så sätt att de lägst avlönade erhålla en procentuellt sett större löneförbättring. Därvid har utskottet förutsatt, att kristilläggen under nästa budgetår skola utgå efter oförändrade grunder.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag och med avstyrkande av motionen, hemställa,

att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 93 besluta, att kristillägg må under budgetåret 1946/47 utgå enligt i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1946 förordade grunder;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

1) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet;

2) besluta, att utgifterna för kristillägg, i den mån de icke skola utgå ur kyrkofonden eller avse befattningshavare hos bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen samt därest annat ej föränledes av fastställda statsbidragsgrunder, skola för budgetåret 1946/47 bestridas: beträffande befattningshavare och pensionärer vid de affärsdrivande verken eller vid av dessa övertagna företag eller inrättningar samt befattningshavare hos försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt ävensom befattningshavare med avlöning från luftfartsfonden från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas, beträffande befattningshavare vid statens hingstdepåer och stu

teri samt å lantbruksstyrelsens stuteribrå från det anslag, varav vederbörandes lön utgår, samt i fråga om andra befattningshavare och pensionärer från de anslag å riksstaten, som äro avsedda för kristillägg.

Stockholm den 19 februari 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 28, dock att i stället för herr *Andrén* deltagit herr *Ragnar Bergh*.

Reservat ion

av herrar *Rubbestad* och *Pettersson* i Dahl, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts — — — 500 kronor.

Utskottet vill — — — års riksdagar.

I anledning — — — utgående kristillägg.

Utskottet har funnit övervägande skäl tala för att den för en eventuell stegring i kristillägget avsedda bestämmelsen om tilläggsunderlagets maximalbelopp på sätt i motionen påyrkats utsträcker att gälla kristillägget i dess helhet. Motionen bör alltså enligt utskottets mening bifallas och kristillägg under nu ifrågavarande regleringsperiod följaktligen ej beräknas å högre månatligt lönebelopp än 500 kronor.

Under åberopande härav och med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag i övrigt får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 93 besluta, att kristillägg må under budgetåret 1946/47 utgå enligt av utskottet angivna grunder;

b) med bifall — — — för kristillägg.»